

2020

EUSRAT

műhelytanulmányok

2020

EUSTRAT

műhelytanulmányok

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Impresszum

**A Nemzeti Közzolgálati Egyetem
Eötvös József Kutatóközpont
Európa Stratégia Kutatóintézet kiadványa**

Szerkesztőbizottság

Bagi Nikoletta Dóra
Pató Viktória Lilla
Schmidt Laura
Tóth Bettina

Lektor:

Dr. Navracsics Tibor

A szerkesztőség címe: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

A szerkesztőség e-mail-címe: schmidt.laura@uni-nke.hu

Weboldal: <https://eustrat.uni-nke.hu>

Kiadó: Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Ludovika Egyetemi Kiadó

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

A kiadásért felel: Deli Gergely rektor

Olvasószerkesztők: Bujdosó Hajnalka, Gergely Zsuzsánna, Resofszki Ágnes

Tördelőszerkesztő: Stubnya Tibor

Tartalom

Szerzők rövid szakmai életrajza	6
---------------------------------	---

Biztonság- és védelempolitika

Tárnok Balázs

A Bizottság bemutatta a migrációs paktum új tervezetét – továbbra is a migráció menedzselése és nem annak megállítása a cél	12
---	----

Miszlivetz Áron James

Elnöki ügyek: transzatlanti partner vagy védelmi szövetséges?	19
---	----

Demokrácia és jogállamiság

Navracsics Tibor

Demokrácia és járvány	23
-----------------------	----

Gát Ákos Bence

Az Európai Unió és a jogállamiság: az elmúlt évtized trendje	28
--	----

Petri Bernadett

Münchhausen báró a mocsárban – Az Európai Parlament áprilisi távolsági plenáris ülése a koronavírus elleni küzdelemről	37
--	----

Pató Viktória Lilla

EYE 2020 – az Európai Ifjúsági Rendezvény és a részvételi demokrácia	44
--	----

Navracsics Tibor

Beszéd az Európai Unió állapotáról	51
------------------------------------	----

Kalas Vivien

Közérdek vagy önérdék? – Az Európai Parlament választási reformról szóló javaslata	54
--	----

Digitalizáció, innováció és tudományfejlesztés

Pató Viktória Lilla

Nemek közötti egyenlőtlenség a digitális térben, a Digital Gender Gap	58
---	----

Pató Viktória Lilla

Újabb mérföldkőhöz érkezett az Európai Bizottság a Digitális Európa felé vezető úton	63
--	----

Gazdaság és pénzügy

Máthé Réka Zsuzsánna

Skizofrén csiga a nyeregben?	69
------------------------------	----

<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
A német nemzeti érdekek összeütközése a lopakodó föderalizmussal	74
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Mire lesz több és mire kevesebb pénz?	78
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Felértékelődött a régiók szerepe	82
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
K mint katasztrófa?	85
<i>Kalas Vivien</i>	
Bizottsági jelentés egy erősebb Európáért	88
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Szegény Európa egyre szegényebb	92
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Csőbörből vödörbe: krízisből válságba?	96
<i>Petri Bernadett</i>	
Lehetetlenre nem szabad vállalkozni – uniós zöldpolitikai célok és a kisvállalkozások jövője	99

Kisebbségpolitika

<i>Varga Csilla</i>	
Megemlékezés vagy ünneplés? – Trianon a szomszédainknál	105

Oktatás és kultúra

<i>Kalas Vivien</i>	
Tanulmányi mobilitás: tovább nő a különbség Kelet- és Nyugat-Európa között?	109
<i>Kalas Vivien</i>	
Az európai oktatáspolitikai új irányvonalai	113
<i>Kalas Vivien</i>	
A tagállamok oktatási és képzési eredményei a 2020-as célok tükrében	117

Szomszédságpolitika

<i>Miszlivetz Áron James</i>	
Zágrábtól Záhgrábig: Csúcson a Nyugat-Balkán?	121

Uniós intézmények

<i>Petri Bernadett</i>	
Képviselői immunitás az Európai Parlamentben – A mentelmi jog alkalmazásának aktualitásai	124

<i>Petri Bernadett</i>	Érzékcsalódás vagy integrációra mért ütés – miről is szól tulajdonképpen a Német Szövetségi Alkotmánybíróság döntése?	134
<i>Petri Bernadett</i>	Luxemburg kontra Strasbourg – jogértelmezési bizonytalanságok a tranzitvonalak vitáiban	144
<i>Petri Bernadett</i>	Ockham borotvája a Jogi Bizottságban – az új biztosjelöltek összeférhetetlenségi vizsgálata	158
<i>Petri Bernadett</i>	Az Európai Parlament és a kiéheztetés politikája – néhány gondolat Katarina Barley nyilatkozatának margójára	164
<i>Petri Bernadett</i>	Időközi alelnökválasztás az Európai Parlamentben és a D'Hondt-rendszer aktualitásai	171
<i>Petri Bernadett</i>	Az Európai Unió 2020-ban V. – Az Európai Parlament	177

V4

<i>Tárnok Balázs</i>	Milyen hatással lesz az új szlovák kormány a V4-es együttműködésre?	186
----------------------	---	-----

English studies

<i>Áron James Miszlivetz</i>	Reimagining European Enlargement: A New Way Forward?	192
<i>Balázs Tárnok</i>	Impact of the Coronavirus on ECI Procedures – Will the Commission Extend Deadlines?	195
<i>Áron James Miszlivetz</i>	External Remedy for a Pandemic: Supporting the Eastern Partnership	201
<i>Áron James Miszlivetz</i>	Macro-financial Assistance in Challenging Times: The EU in Ukraine	205
<i>Balázs Tárnok</i>	Slovakia Still Applying the Beneš Decrees – Principle of Collective Guilt in the European Union	210
<i>Áron James Miszlivetz</i>	Western Balkans at the Door: The New Enlargement Package	217

Szerzők rövid szakmai életrajza

Gát Ákos Bence a Párizsi Sciences Pón, a Strasbourgi Egyetemen, a Paris 1 Panthéon-Sorbonne Egyetemen és az ENA-n szerzett jogász, politológus és közigazgatási diplomákat, egy évig tanult ösztöndíjasként a barcelonai Pompeu Fabra Egyetemen. 2011-ben megalapította a Duel Amical – vitapolitika.hu nemzetközi internetes vitamagazint. 2014-től az Igazságügyi Minisztérium munkatársa és a Szegedi Tudományegyetem óraadója. Kutatóként dolgozott a Századvég Alapítványnál, valamint jogi tanácsadóként az Európai Parlament elnöki kabinetében. 2018-ban lefordította Bertrand Mathieu francia alkotmányjogász professzor *A jog a demokrácia ellen?* című könyvét, 2019-ben saját könyve jelent meg *Küzdelem az Európai színtéren – a Magyarországgal szembeni „jogállamiság”-kritika feltáratlan összefüggései* címmel.

Tudományos tevékenységét 2019-től a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen folytatja doktoranduszként és az Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet (EUSRAT) kutatójaként.

Szakterületei közé tartoznak a francia–magyar kapcsolatok, az európai jog és az európai politika, fő kutatási témája az európai uniós jogállamiság-politika.

Kalas Vivien 2019-ben szerzett diplomát az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának politológia alapszakán. 2021-ben fejezte be tanulmányait az ELTE ÁJK politikatudomány mesterszakán.

2021 szeptemberétől az ELTE ÁJK Politikatudományi Doktori Iskolájának PhD-hallgatója.

2020 januárjától a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézetének (EUSRAT) munkatársa.

Főbb kutatási területei közé tartozik az Európai Tanács döntéshozatala, az európai uniós demokrácia, a jogállamisági kérdések, illetve az Európai Unió oktatáspolitikája.

Dr. Máthé Réka Zsuzsanna PhD előbb kommunikációt, valamint német nyelvet és irodalmat tanult, később okleveles közgazdász végzettséget szerzett közintézmények menedzsmentje szakirányon a Michigan State University és a Babes-Bolyai Tudományegyetem közösen működtetett mesterképzésén. Tanulmányait a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskolájában

Bizottsági jelentés egy erősebb Európáért

Az Európai Bizottság első stratégiai előrejelzési jelentésében négy területen fogalmaz meg új irányvonalakat, amelyekkel az Unió felkészültebbé válhat a jövőbeli válságokkal szemben.

Az Európai Bizottság (EB) múlt héten hozta nyilvánosságra az első éves, úgynevezett stratégiai előrejelzési jelentését.¹ A dokumentum megalkotásának folyamatára értelemszerűen jelentős hatást gyakorolt a koronavírus-járvány, amely számos olyan kihívás elé állította az Uniót és tagjait, amelyekre nem voltak megfelelő módon felkészülve. A digitális tanrend nem csupán az oktatási intézmények hiányos felszereltségére világított rá, de a hátrányos helyzetű fiatalok közül sokan nem is tudtak részt venni a digitális oktatásban, hiszen nem rendelkeztek a szükséges eszközökkel. A járványnak köszönhetően a munkanélküliek aránya is megnövekedett² ez időszak alatt, és a vírus régen tapasztalt gazdasági visszaesést okozott³ az Európai Unióban. A rendkívüli és váratlan körülmények következtében, az Európai Bizottság által 2019 decemberében ismertetett európai zöld megállapodásra vonatkozó javaslat, továbbá annak részletei kidolgozása is háttérbe szorult. A kontinens talpraállítása érdekében az európai állam- és kormányfők egy összesen 1824 milliárd euró összegű többéves pénzügyi kereterről és gazdasági újjáépítési csomagról döntöttek,⁴ amelynek elfogadása azonban ma még kérdéses az Európai Parlament ellenállása⁵ okán.

A mostani jelentés is a helyrerázódás folyamatába illeszkedik. A Bizottság négy területen – társadalmi, gazdasági és geopolitikai szféra, klímavédelem, digitalizáció – fogalmazott meg hosszú távú célkitűzéseket a jelenbéli erősségek és hiányosságok figyelembevételével. A dimenziók egybeesnek azokkal a kezdeti prioritásokkal, amelyeket Ursula von der Leyen még bizottsági

¹ European Commission: *2020 Strategic Foresight Report* (2020).

² Kalas Vivien: *Mire számítsunk a második hullám esetén?* Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. augusztus 31.

³ Máthé Réka Zsuzsánna: *K, mint katasztrófa?* Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. szeptember 11.

⁴ Navracsics Tibor: *Ki győzött?* Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. július 21.

⁵ Kalas Vivien: *Vétővel fenyeget az Európai Parlament.* Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. július 24.

Bizottsági jelentés egy erősebb Európáért

elnökjelöltként mutatott be. A testület álláspontja szerint, egyes szakpolitikai területeken végrehajtott strukturális reformok révén javítható az Európai Unió alkalmazkodóképessége, és általa ellenállóbbá válhat a jövőbeni nehézségekkel szemben.

A társadalmi, gazdasági ügyeket tekintve az Európai Bizottság az állami és magánberuházások szükségességét hangsúlyozta, továbbá a bankszektor megerősítése, illetve a gazdaságpolitikáknak a fenntarthatóság, a növekedés és az egyenlőség jegyében történő újradefiniálása mellett érvelt. Az EB ezenfelül kiemelte a humán erőforrásba és az innovációba való befektetés fontosságát, amelyeknek részét képezi, hogy már a kezdetektől fogva mindenki számára elérhető legyen az oktatás. A koronavírus-járvány pedig megmutatta, hogy ehhez elengedhetetlen az iskolák technológiai felszereltségének javítása és újfajta pedagógiai módszerek kidolgozása. A Bizottság legvégül olyan új intézkedések kidolgozását sürgette, amelyek segíthetik a munkaerőpiaci integrációt.

A geopolitika terén a testület meglátása szerint kivételes lehetőség adódott most arra, hogy az Európai Unió újrapozicionálja magát az átalakuló világrendben, és felélessze a kétoldalú kapcsolatok hagyományát. Az EU-nak nem szabad szem elől téveszteni a demokrácia és a jogállamiság fontosságát, és ezek alappilléreinek teljesülését mind saját tagjaitól, mind külső partnereitől meg kell követelnie. Az élelmiszer-ellátás zökkenőmentessége szintén kiemelt jelentőségű, lépések szükségesek annak érdekében, hogy a 2020 tavaszán kialakult helyzet⁶ ne ismétlődhessen meg még egyszer. A kritikus fontosságú nyersanyagok biztosítása végett csökkenteni kell a függőséget, növelni kell az újrahasznosítás mértékét, és alternatív megoldásokat is ki kell fejleszteni. A Bizottság ezeken túlmenően nem csupán saját kereskedelmi politikájának átgondolását, de a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) szabályozásának reformját is időszerrűnek tartotta, különös tekintettel a klímavédelmi, egészségügyi és fenntarthatósági elemek, garanciák beépítésére. Az új irányvonalak meghatározásába az ipari szereplőket is bevonná.

A klímavédelemmel kapcsolatban az Európai Bizottság nyomatékosította, hogy a jövőben is szükséges folytatni az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentését. A környezetszennyezés ugyanis nem csupán a természetre, de az emberi egészségre ugyancsak káros hatást gyakorol. E mellett növelni kell a megújuló energiaforrások használatának arányát, ami hozzájárul a függőség

⁶ Máthé Réka Zsuzsánna: *Ki szedi le és ki viszi haza? Avagy Európa élelmiszeripari ellátási lánc.* Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. április 29.

mérsékléséhez is. A környezetbarátabbá válásban a nagyvárosoknak van kiemelt jelentőségük, éppen ezért olyan kezdeményezések kidolgozása szükséges, amelyek segítséget nyújtanak ezeknek a térségeknek problémáik kezelésében.

Noha minden valószínűség szerint sokan a személyes jelenlétet preferálják a koronavírus-járvány első időszakában tapasztalt tantermen kívüli oktatással és az otthoni munkavégzéssel szemben, a digitalizációban több olyan lehetőség is rejlik, amelyeket ki kell használniuk a tagállamoknak és az Európai Uniónak, ha alkalmazkodni szeretnének a világ változásaihoz. Az egészségügy területén – legfőképpen a mesterséges intelligencia segítségével – képesek lehetnek az orvosok, kutatók a betegségek minél hamarabbi előrejelzésére, valamint a kezelési eljárások és az oltóanyagok gyorsabb fejlesztésére. A digitális technológiák ezenfelül védelmi funkciót is betölthetnek, például a kibertámadások esetében. Az oktatásban azon kell dolgozni, hogy csökkenjenek a meglévő társadalmi különbségek. A digitalizáció továbbá hozzájárulhat a fenntartható gazdaságpolitika kialakításához, ugyanakkor fontos szem előtt tartani, hogy a jótékony következményei mellett adatvédelmi problémák léphetnek fel. Ezek kezelése érdekében a Bizottság szorgalmazza a már hatályban lévő intézkedések továbbfejlesztését.

A jelentés, amelyben az EB körvonalazta saját elképzeléseit a közösség új irányait illetően, kiindulási pontként szolgálhat az Európa jövőjéről szóló konferencián is, amelyet a járvány miatt már egyszer ugyan elhalasztottak, ám éppen a pandémia okán sürgetik annak minél előbbi elkezdését.

2020. szeptember 14.

Felhasznált irodalom

European Commission: *2020 Strategic Foresight Report* (2020). Online: https://ec.europa.eu/info/strategy/strategic-planning/strategic-foresight/2020-strategic-foresight-report_en

Kalas Vivien: *Vétóval fenyeget az Európai Parlament*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. július 24. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/07/24/vetoval-fenyeget-az-europai-parlament>

Kalas Vivien: *Mire számítsunk a második hullám esetén?* Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. augusztus 31. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/08/31/mire-szamisunk-a-masodik-hullam-eseten>

Máthé Réka Zsuzsánna: *Ki szedi le és ki viszi haza? Avagy Európa élelmiszeripari ellátási lánc*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. április 29. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/>

Bizottsági jelentés egy erősebb Európáért

[hirek/2020/04/29/ki-szedi-le-es-ki-viszi-haza-avagy-europa-elelmiszeripari-ellatasi-lanca](https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/04/29/ki-szedi-le-es-ki-viszi-haza-avagy-europa-elelmiszeripari-ellatasi-lanca)

Máthé Réka Zsuzsánna: *K, mint katasztrófa?* Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. szeptember 11. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/09/11/k-mint-katasztrofa>

Navracsics Tibor: *Ki győzött?* Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. július 21. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/07/21/ki-gyozott>

Az EUSTRAT Műhelytanulmányok a Nemzeti Közszerológati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet munkatársainak azon gyorsjelentéseit tartalmazza, amelyek meghaladják egy blogbejegyzés terjedelmét, tanulmányok előtanulmányaiként szolgálnak. Célunk, hogy minél aktuálisabb témákat dolgozzunk fel, kutatási részeredmények bemutatásával. Az elemzések az Európai Bizottság struktúrájának megfelelően a magyarországi viszonylatban is kiemelten kezelt szakpolitikákat fogják össze, úgymint a biztonság- és védelempolitika, a demokrácia és jogállamiság, a digitalizáció, a gazdaság és pénzügy, a kisebbségpolitika, az oktatás és kultúra, valamint a szomszédsg- és bővítéspolitika.

A tanulmánykötetet ajánljuk az Európai Unió iránt érdeklődő szakmai közvélemény számára, amely az európai integrációról való intenzívebb kommunikációt szolgálja magyar és angol nyelven egyaránt.

The EUSTRAT Working Papers contains quick reports from the researchers of the Europe Strategy Research Institute of the Eötvös József Research Center at the University of Public Service, which exceed the scope of a blog post, and serve as preliminary studies. Our goal is to process current topics by presenting partial research results. In line with the structure of the European Commission, the analyzes bring together policies that are a priority in Hungary, such as security and defense policy, democracy and the rule of law, digitalisation, economy and finance, minority policy, education and culture, neighborhood and enlargement policy.

I recommend the working papers to the professional public interested in the European Union, which serves for more intensive communication about European integration in both Hungarian and English languages.